

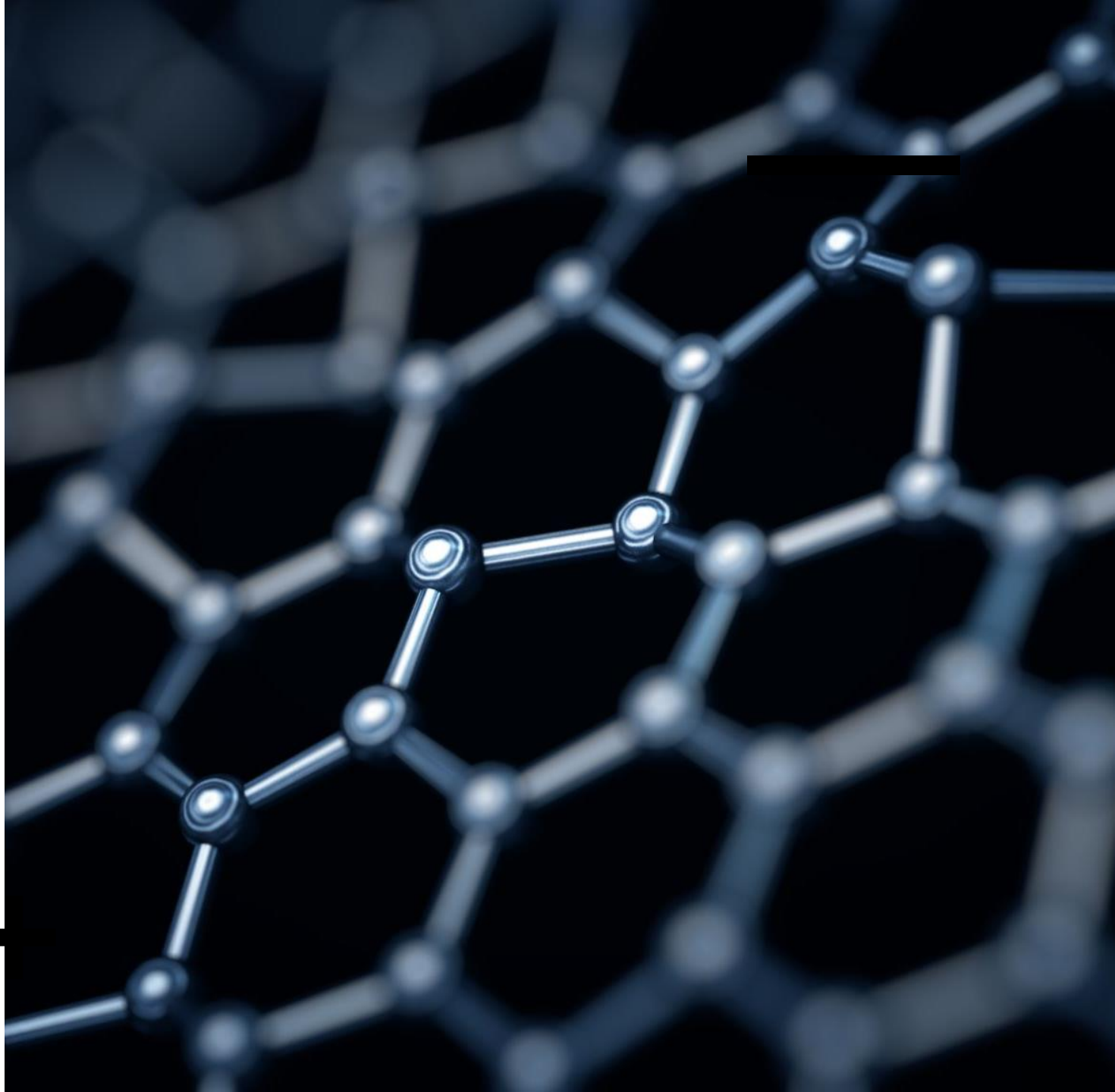
RTA-opinnäytetyö: Raskasmetallit ja PCB- yhdisteet vanhoissa rakennusmateriaaleissa

Marja Saarikko

KT Kuntotutkimus Oy

marja.saarikko@kuntotutkimus.com

Ohjaaja Tomi Tolppi, Labroc Oy

PCB-yhdisteet – POP-yhdisteitä

- PCB-yhdisteet ovat syöpävaarallisia, pysyviä orgaanisia ympäristömyrkkyjä (POP-yhdiste).
- Rakennuksissa käytetty mm. elementtisaumat, sisäpuolen ja ulkopuolen maalit, parvekelattiat jne..
- Suurin päästölähde teollisuus, mutta mikä on rakennusmateriaalien merkitys?
- Seuraus: Itämeren kaloille on jouduttu antamaan syöntisuosituksia
- Eivät juurikaan liukene veteen, mutta imeytyvät puuhun tai tasoitteisiin, sitoutuvat hiukkasiin. Saastuuko maaperä? Entä pienhiukkaset?

Raskasmetallit

- Myrkyllisimpiä ovat lyijy, kadmium, kromi, elohopea
- Raskasmetalleja on käytetty mm. maaleissa, sekä sisä- että ulkopuolella rakennuksissa, jopa 2000-luvulla.
- Maaleissa raskasmetallit ovat yhdisteenä, eivät puhtaana alkuaineena (Nuopponen, 2015)
- Nuopponen löysi 63 vaaralliseksi luokiteltavaa **metalliyhdistettä** Suomessa käytetyistä maaleista
- Raskasmetallien raja-arvoina käytetään PIMA-arvoja (Pilaantuneet maa-alueet, alkuaineiden pitoisuudet)

Ristiriidat

-Pilaantunut maa-aines – rakennusmateriaali – eivät vastaa toisiaan? Entä altistumisreitit? Hiontapöly?

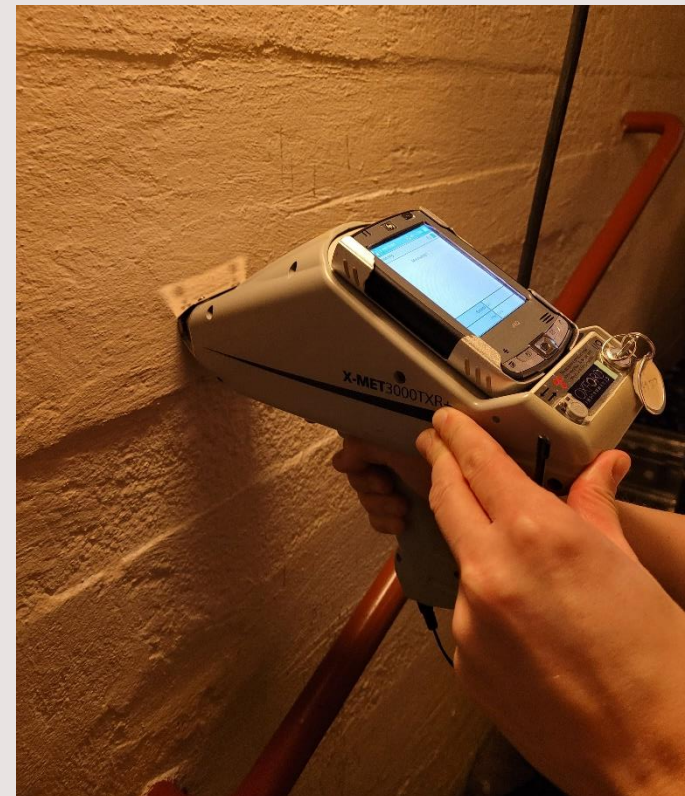
-Metalliyhdiste – puhdas metalli – eivät ole ominaisuuksiltaan ja vaarallisuudeltaan samoja?

-Ympäristöministeriön 2019 julkaisemassa oppaassa *Jätteen luokittelu vaaralliseksi jätteeksi – päivitetty opas* on esitetty ohjeistus vaarallisen jätteen luokitteluun. Sen mukaan maaleista pitäisi määrittää kaikki niiden sisältämät haitalliset aineet, kuten **metalliyhdisteet** ja sen jälkeen katsoa, ylittyvätkö vaarallisen jätteen pitoisuusrajat jokaiselle yhdisteelle erikseen.

Raskasmetallit – kumpi menetelmä? XRF (kuvassa) vai ICP-OES?

- Määrittymenetelmissä ei yhtenäistä linjaa
- Pitääkö näyte murskata ensin ja analysoida ICP-OES:llä vai saadaanko skannerin tyyppisellä laitteella luotettava tulos? Entä jos maalikerroksia on useita?
- Suomessa ei ole akkreditoitu raskasmetallianalyysijä

Tavoite – tilastot

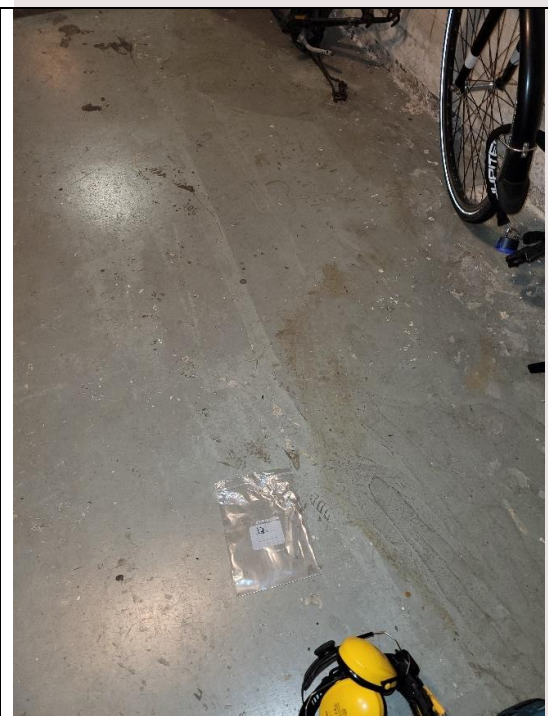
- Tilastoidaan kaikki KT Kuntotutkimus Oy:n haitta-ainekartoitusten yhteydessä tehdyt analyysien tulokset noin neljän vuoden ajalta (2018-2022)
- Näyte on otettu haitalliseksi epäillyistä materiaaleista ja alkuperäiseksi arvioidusta
- Kytetään tulos kohteen rakennusvuoteen
- Tarkastellaan rakenneosittain haitta-aineiden esiintymistä, vain lyijy ja sinkki kirjataan!
- Selvitys analyysimenetelmistä, ongelmista, raja-arvoista, altistumisesta...

Case: PCB:tä kellarikerroksen maaleissa ensin tutkittiin lattia, sitten seiniä

Kellarikäytävän seinämaalinäytteessä esiintyy PCB-yhdisteitä **145,13 mg/kg**.

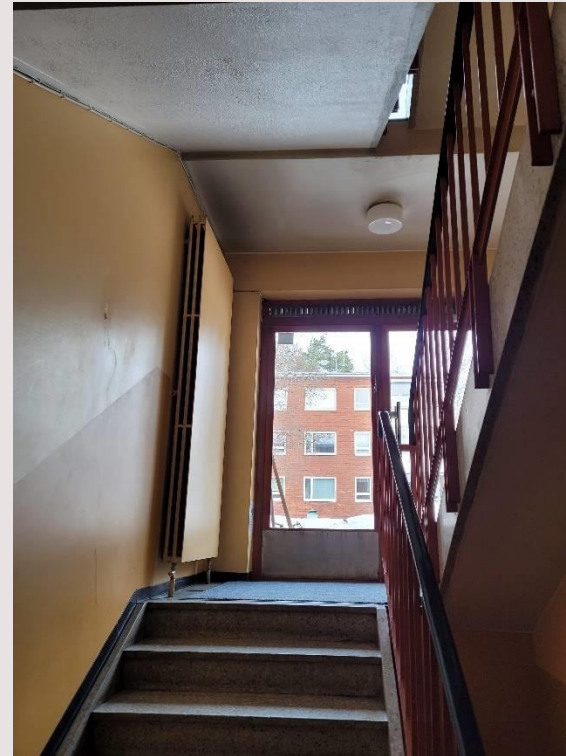

Väestönsuojan lattiamalinäytteessä esiintyy PCB-yhdisteitä **yli 2791,15 mg/kg**.

Case: PCB:tä kellarikerroksen maaleissa:
myös pukuhuoneessa, porrashuoneessa,
saunan lattiamaalissa

Tulokset - yhteenveto

– Lyijy ja sinkki ovat yleisiä suomalaisessa rakennuskannassa, 95% tutkituista näytteistä sisälsi lyijyä, 93% sinkkiä.

Korkeimmat lyijypitoisuudet sisäpuolen maaleissa

Sähköpääkeskustilan seinämaali 31 100 mg/kg (kerrostalo, rakennusvuosi 1908). WC:n seinämaali, 20 7000 mg/kg (kerrostalo, rakennusvuosi 1927).

Tilastot – erillis-wc:n seinä- kattomaalit 1927-1966 – vaarallista jätettä

Tyyppi	RV	Tila	Rakenne	Materiaali	Paralline	Pb	Zn
Kerrostalo	1927	wc	seinä	Maali	kyllä	20700	142000
Kerrostalo	1966	WC	katto	maali	kyllä	770	17400
Kerrostalo	1936	WC	seinä	maali	kyllä	720	13000
Kerrostalo	1936	WC	katto	maali	kyllä	710	50000
Kerrostalo	1966	WC	seinä	maali	kyllä	500	10400
Kerrostalo	1966	WC	katto	maali	kyllä	460	7520
Kerrostalo	1927	wc	lattia	Maali	kyllä	460	4580
Kerrostalo	1966	WC	seinä	maali	ei	4	28
Rivitalo	1970	WC	seinä	Maali	ei	15	290
Toimistorakennus	1962	WC	seinä	maali	kyllä	289	62600

Tilastot – kylpyhuoneen seinä- kattomaalit 1927-1966 – vaarallista jätettä

Tyyppi	RV	Tila	Rakenne	Materiaali	Paralline	Pb	Zn
Kerrostalo	1927	kylpyhuone	katto	Maali	kyllä	1330	142000
Kerrostalo	1966	kylpyhuone	katto	maali	kyllä	820	27300
Kerrostalo	1929	kylpyhuone	katto	maali	kyllä	750	170000
Kerrostalo	1966	kylpyhuone	seinä	maali	kyllä	580	21600
Kerrostalo	1929	Kylpyhuone	seinä	maali	Kyllä	478	27200
Kerrostalo	1968	kylpyhuone	seinä	maali	kyllä	311	990
Kerrostalo	1974	kylpyhuone	katto	maali	kyllä	260	4120
Kerrostalo	1966	kylpyhuone	seinä	maali	kyllä	230	13800
Kerrostalo	1966	kylpyhuone	katto	maali	kyllä	220	15400
Kerrostalo	1970	kylpyhuone	katto	Maali	kyllä	210	24200
Kerrostalo	1970	kylpyhuone	katto	Maali	kyllä	210	24200

Tulokset - yhteenveto

Asuntojen kylpyhuoneiden ja erillis-WC:iden maalinäytteet sisälsivät raskasmetalleja, kuten lyijyä ja sinkkiä (Maalinäytteistä 22/28 eli **79%** oli vaarallista jätettä, kerrostalot, rakennusvuosi 1907-1973)

Tulokset - yhteenveto

Lämmönjakohuoneessa lattiamaalin lisäksi myös seinä- ja kattomaalit voivat olla raskasmetallipitoisia.

(Maalinäytteistä 43% vaarallista jätettä (15/35), kerrostalot ja toimistorakennukset 1907-1991)

Tulokset - yhteenveto

– Vesikatolla suurin osa tutkituista
pellitysten maaleista oli
raskasmetallipitoista vaarallista jätettä
(kerrostalo, päiväkotitai toimistorakennus,
rakennusvuosi 1954-**1991**).

Tilastot – porrashuoneen seinä- kattomaalit 1908-1970 – vaarallista jätettä (43% näytteistä)

Tyyppi	RV	Tila	Rakenne	Materiaali	vaarallinen	Pb	Zn
Kerrostalo	1908	porrashuone	seinä	Maali	Kyllä	1260	13000
Kerrostalo	1954	Porrashuone	Lattia	Maali	Kyllä	750	29200
Kerrostalo	1908	porrashuone	katto	Maali	Kyllä	650	65700
Kerrostalo	1927	porrashuone	katto	Maali	kyllä	650	81300
Kerrostalo	1956	Porrashuone	Seinä	Maali	Kyllä	540	145000
Kerrostalo	1955	Porrashuone	Katto	Maali	kyllä	536	81500
Kerrostalo	1957	POrrashuone	Lattialista	maali	Kyllä	343	19200
Kerrostalo	1969	porrashuone	katto	maali	kyllä	340	1260
Kerrostalo	1966	porrashuone	katto	maali	Kyllä	226	4220
Kerrostalo	1970	Porrashuone	seinä	Maali	ei	172	77
Kerrostalo	1970	porrashuone	seinä	Maali	ei	170	80
Kerrostalo	1970	Porrashuone	alkunurkka	Maali	ei	112	700

Lisäksi tutkituista näytteistä luokiteltiin vaarallista jätteeksi, karkeasti arvioiden

- Lämmönjakohuoneen maalit – 30% raskasmetallipitoista vaarallista jätettä
- Talopesulan maalit – 30% raskasmetallipitoista vaarallista jätettä
- Kellarikäytävän lattiamaalit – vain noin 15% raskasmetallipitoista vaarallista jätettä

Kiitos!

Tilastot kannattaa katsoa kokonaisuudessaan opinnäytetyöstä!
Esitystä varten taulukoita on tiivistetty.

Marja Saarikko

Marja.saarikko@kuntotutkimus.com

Puh. 050 414 1749

